

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)
ΤΗΛ. 210-72.72.204, ΦΑΧ 210-72.72.210
ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΩΝ ΑΙΡΕΣΕΩΝ
ΤΗΛ. 210-72.72.240-243, ΦΑΧ 210-72.72.244

**ΛΕ΄ ΠΑΝΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΕΝΤΕΤΑΛΜΕΝΩΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΙΕΡΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ
ΔΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΘΡΗΣΚΕΙΑΣ**

**(Κατερίνη, 4-6/11/2025)
ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ**

Ἡ ΛΕ΄ Πανορθόδοξη Συνδιάσκεψη Ἐντεταλμένων Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καί Ἱερῶν Μητροπόλεων γιά θέματα Αἵρέσεων καί Παραθρησκείας, πού πραγματοποιήθηκε ὑπό τήν αἰγίδα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καί Πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερωνύμου τοῦ Β΄, στην Κατερίνη, ἀπό 4 ἕως 6 Νοεμβρίου 2025, μέ τήν φιλόξενη φροντίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους καί Κατερίνης καί ὑπό τήν Προεδρία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πειραιῶς κ. Σεραφεῖμ, μέ θέμα: «Νεοπαγανισμός: Ὅψεις καί πρακτικά», μετά ἀπό ἐκτενῆ συζήτηση ἐπί τῶν εἰσηγήσεων, ἐνέκρινε ὁμοφώνως τά ἀκόλουθα Πορίσματα:

1. Ἡ ἀρχαία ἑλληνική θρησκεία, ἥ ἀκριβέστερα τό πλέγμα τῶν λατρευτικῶν ἀντιλήψεων, δοξασιῶν καί τελετουργικῶν πρακτικῶν τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, συνιστᾷ ἓνα ἀπό τά πλέον πολυσύνθετα καί πολυδιάστατα φαινόμενα τῆς ἀρχαιότητος. Πρόκειται γιά ἓνα δυναμικό σύστημα νοηματοδοτήσεων, ἐντός τοῦ ὁποίου συμπλέκονται τό θεῖο, ὁ κόσμος καί ὁ ἄνθρωπος.

2. Τά κύρια χαρακτηριστικά τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς θρησκείας —ὁ πολυθεϊσμός, ἡ κοσμική εὐσέβεια, ἡ ἀναλογική σχέση ἀνθρώπου καί θεοῦ, ἡ ἱερότητα τοῦ φυσικοῦ κόσμου, ἡ τελετουργική συμμετοχή καί τό μέτρο ὡς κανονιστική ἀρχή— ἀναδύονται ἐκ νέου στήν σύγχρονη ἐποχή ὡς συμβολικά ἀντίβαρα ἀπέναντι στόν

ορθολογισμό καί την τεχνοκρατία. Ἡ οὐσιαστική κατανόηση τοῦ ἀρχαίου ἐλληνικοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου προϋποθέτει τή διάκριση μεταξύ τῆς ἱστορικῶς προσδιορισμένης παράδοσης ἀπό τίς σύγχρονες ἐρμηνευτικές ἀνακατασκευές πού ἐπιχειροῦν οἱ νεοπαγανιστικές κινήσεις. Ἡ ἀπουσία αὐτῆς τῆς διάκρισης στό νεοπαγανιστικό χῶρο ἔχει ἀποτέλεσμα αὐτό νά ὀδηγεῖ σέ ἰδεολογικά φορτισμένες ἢ ἱστορικά ἀσύμβατες ἀναγνώσεις.

3. Τά νεοπαγανιστικά κινήματα στήν Ἑλλάδα, παρὰ τόν δηλωμένο στόχο τους νά «ἀναβιώσουν» τήν ἀρχαία ἐλληνική θρησκεία, ἀγνοοῦν οὐσιωδῶς τά θεμελιώδη χαρακτηριστικά της. Οἱ ἀπόπειρες ἀναβίωσης πού ἐπιχειροῦν στηρίζονται σέ αὐθαίρετες ἐπιλογές συμβόλων, τελετῶν καί ἀντιλήψεων, οἱ ὁποῖες ἀντανάκλουν περισσότερο τίς ἰδεολογικές τους φαντασιώσεις. Ἐτσι, ἀντί νά ἀνασυστήσουν τήν ἀρχαία θρησκεία, καταλήγουν νά παράγουν κακέκτυπα καί συχνά γραφικά ὑποκατάστατά της.

4. Οἱ ἅγιοι ὅλων τῶν ἐποχῶν — Προφῆτες, Απόστολοι, καί οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας — ἀντιτάχθηκαν μέ δύναμη στήν εἰδωλολατρία, τόσο ὡς θρησκεία, ὅσο καί ὡς πρακτική πού θεοποιεῖ τά δημιουργήματα: ἀντικείμενα, ζῶα, πουλιά, ἀνθρώπους, ἰδέες καί θεωρίες. Ἡ θεοποίηση τῆς κτίσης καί ἡ λατρεία εἰδώλων, λατρεία δηλαδή νοητῶν ψευδῶν ὄντων, εἶναι καρπός τοῦ σκοτισμοῦ τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, ὁ ὁποῖος, ἀπομακρυνόμενος ἀπό τό φῶς τῆς γνώσης τοῦ ζῶντος Θεοῦ, μετὰ τήν πτώση, ὀδηγεῖται στήν πλάνη καί τήν αὐτοειδωλοποίηση.

5. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας διδάσκουν ὅτι ἡ ρίζα κάθε μορφῆς εἰδωλολατρίας εἶναι ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ ἀνθρώπου ἀπό τόν ζωντανό Θεό, ἡ ἀπώλεια τῆς κοινωνίας μαζί Του, καί ἡ ἀντικατάσταση τοῦ ζῶντος τοῦ Θεοῦ ἀπό ψεύτικες εἰκόνες τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπινου «ἐγώ». Ἐτσι, ὁ ἄνθρωπος, ἀντί νά ἔχει τήν καρδιά τοῦ στραμμένη πρὸς τόν Δημιουργό, στρέφεται πρὸς τήν αὐτοειδωλολατρία· λατρεύει τόν ἑαυτό του, τά πάθη του καί τή φαντασία του.

6. Ἐπίσης, στά νεώτερα χρόνια συναντοῦμε παντοῦ μία ἄλλη ἐκδοχή σύγχρονης εἰδωλολατρίας, ἡ ὁποία ἐπηρεάζει πολλούς

άνθρώπους. Αυτή είναι ένας σύγχρονος φετιχισμός, δηλαδή ή απόδοση σέ άψυχα αντικείμενα ύπερφυσικῶν ιδιοτήτων. Οί Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί πρέπει νά συνδέονται μέ τόν ζῶντα Χριστό μέσα στήν Ἐκκλησία, διά τῶν Μυστηρίων καί τῆς ἄσκησης, διά τῆς καθάρσεως, τοῦ φωτισμοῦ καί τῆς θεώσεως, ὥστε νά μην ἐπηρεάζονται ἀπό τόν σύγχρονο φετιχισμό.

7. Ἡ δημιουργική σύνθεση ἀνάμεσα στόν ἑλληνικό λόγο καί τή χριστιανική διδασκαλία, ἐκφράστηκε ἤδη ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο στόν λόγο του στήν Πνύκα. Μέσα σέ αὐτό τό πνεῦμα, τό Χριστιανικό Βυζάντιο ἀξιοποίησε τήν παιδεία τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος καί στάθηκε ὁ θεματοφύλακας καί συνεχιστής της. Οί Βυζαντινοί λόγιοι, ἔχοντας ἐπίγνωση τῆς ἀξίας τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων, τά μελέτησαν, τά ἀντέγραψαν καί τά διέσωσαν γιά τίς ἐπόμενες γενιές, χωρίς νά υἱοθετήσουν τίς παλαιές θρησκευτικές δοξασίες, οἱ ὁποῖες ἤδη εἶχαν δεχθεῖ κριτική ἀπό σοφοῦς τῆς ἀρχαιότητος.

8. Ἡ συμβολή τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων ὑπῆρξε καθοριστική σέ αὐτή τή διαδικασία. Ἀντιπροσωπευτικά παραδείγματα ἀποτελοῦν ὁ Μέγας Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνός, ὁ Μέγας Φώτιος, ὁ Ἀρέθας Καισαρείας, ὁ Ἰωάννης Μαυρόποδας, ὁ Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης καί ὁ Γρηγόριος Παλαμᾶς. Στούς ἀνωτέρω πρέπει νά προστεθοῦν καί ἕνας μέγας ἀριθμός κληρικῶν, μοναχῶν, καί λαϊκῶν βυζαντινῶν λογίων πού συνδύασαν τή χριστιανική πίστη μέ τήν ἀρχαιοελληνική παιδεία. Μέσα ἀπό τά ἔργα καί τή διδασκαλία τους, ἡ παιδεία τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος, ὄχι μόνο διασώθηκε, ἀλλά ἀνανεώθηκε καί ἀπέκτησε νέα διάσταση, ὑπηρετώντας πλέον ἕναν ὑψηλότερο σκοπό: τή μόρφωση τοῦ ἀνθρώπου «κατ' εἰκόνα καί καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ».

9. Τό Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας ἀποτελεῖ κείμενο θεμελιώδους σημασίας γιά τήν Ὁρθόδοξη πίστη καί συνείδηση, πού ἔχει ἐνταχθεῖ στή λειτουργική ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Συγκεκριμένα, περιλαμβάνεται στό λειτουργικό βιβλίο τοῦ Τριωδίου καί ἐντάσσεται στόν ἑορτασμό τῆς Κυριακῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, καθῶς ἀναγινώσκεται κατὰ τή λιτανεία τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

10. Οί όροι «έλληνας/ες», πού αναφέρονται στό Συνοδικόν της Όρθοδοξίας, αφοροῦν στήν υίοθέτηση αρχαίων θρησκευτικῶν δοξασιῶν ἀπό τόν φιλόσοφο Ιωάννη Ιταλό καί κάποιους μαθητές του σέ συγκεκριμένη ιστορική περίοδο τοῦ Βυζαντίου, ἀσύμβατων μέ τή χριστιανική πίστη, καί ὄχι τόν ἴδιο τόν αρχαῖο έλληνικό πολιτισμό, τίς ἐπιστήμες ἢ τά γράμματα. Σχετίζονται ἐπίσης μέ τό γεγονός ότι οί ἐν λόγω όροι εἶχαν σαφῶς θρησκευτικό χαρακτήρα, ὄχι ἐθνικο-πολιτιστικό, ταυτιζόμενοι μέ τόν όρο «εἰδωλολάτρης», κάτι πού ἐπιβεβαιώνεται καί ἀπό παγανιστές συγγραφείς (π.χ. Ζώσιμος, Νέα Ιστορία 5, 20). Η ἐπίκληση τοῦ Συνοδικοῦ τῆς Όρθοδοξίας ἀπό τόν νεοπαγανιστικό χῶρο φανερώνει ἐκ μέρους τους ἐσφαλμένη νοηματοδότηση τοῦ όρου «έλληνας/ες», ἔλλειψη ιστορικής τεκμηρίωσης καί σαφῶς προπαγανιστικούς σκοπούς.

11. Ο Ιουλιανός ό Παραβάτης, προσπαθώντας νά περιορίσει τόν Χριστιανισμό, ἐπανεφέρε τούς διωγμούς καί ἐπιτέθηκε στήν χριστιανική πίστη μέσω εἰρωνικῶν συγγραμμάτων. Ο ἅγιος Γρηγόριος ό Θεολόγος, ἄν καί ἀναγνώρισε κάποια ἀπό τά καλά στοιχεῖα τῆς διοίκησής του, καταδίκασε τήν προσπάθειά του νά ἀναβιώσει τήν εἰδωλολατρία καί νά περιθωριοποιήσει τούς χριστιανούς μέ τόν παντοειδῆ ἐξοβελισμό τους ἀπό τήν κοινωνία καί τήν πρόσβασή τους στήν έλληνική παιδεία. Υποστήριξε ότι ό αὐτοκράτορας Ιουλιανός, ἐπηρεασμένος ἀπό τόν νεοπλατωνικό μυστικισμό καί ἀνατολικές δοξασίες, ἀπομακρύνθηκε ἀπό τή γνήσια έλληνική παιδεία. Μέ τή ρητορική του δύναμη, ό Γρηγόριος Θεολόγος ἀντιτάχθηκε στίς πολιτικές του καί, μετά τόν θάνατό του, ἔγραψε τούς «Στηλιτευτικούς λόγους» γιά νά ἀντικρούσει τήν ἀπόπειρα θεοποίησής του.

12. Ο ἅγιος Κύριλλος Αλεξανδρείας συνέχισε τόν ἀγῶνα ἐναντίον τοῦ παγανισμοῦ τῆς ἐποχῆς του, συγγράφοντας ἐκτενῆ ἀντιρρητική πραγματεία, ὅπου συστηματικά ἀνασκευάζει τίς θέσεις καί τίς πρακτικές τοῦ Ιουλιανοῦ. Παραθέτει ἐκτενῆ ἀποσπάσματα ἀπό τό ἔργο του, ὥστε νά ἐπιτυγχάνεται ὁλοκληρωμένη εἰκόνα καί

ἀκριβῆς ἀπάντηση. Από τὰ παρατιθέμενα κείμενα ἀντλοῦμε σαφῆ γνώση γιά βασικές ἀντιχριστιανικές ἀπόψεις τοῦ Ἰουλιανοῦ, ὁ ὁποῖος ὑποστήριζε, μεταξύ τῶν ἄλλων, ὅτι οἱ χριστιανοί δέν ἀποτελοῦν ἐνιαῖο ἔθνος καί λειτουργοῦν παρασιτικά ἀνάμεσα στά ἄλλα. Ἡ παρουσία τους, κατά τόν Ἰουλιανό, προσβάλλει τούς θεοῦς-προστάτες τῶν ἐθνῶν, καί ἔτσι ἀρνεῖται τό δικαίωμά τους νά ὑπάρχουν. Ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἀντικρούει τόν λόγο του, ὅχι μόνο φιλοσοφικά, ἀλλά καί θεολογικά, ἀνατρέποντας τό σύνολο τῶν ἐπειχειρημάτων του.

13. Στό πλαίσιο τῶν σύγχρονων ἐλληνικῶν νεοπαγανιστικῶν κινήματων ὁ Χριστός παρουσιάζεται ἄλλοτε ὡς ἱστορικό πρόσωπο, ἄλλοτε ὡς μυθική συμβολική μορφή, ἄλλοτε ὡς Ἑσχαῖος, ὡς σοφιστής, ἢ ἀκόμη καί ὡς Ἑλληνας, μέ τό ὄνομα Ἰάσων Πανδίδας. Σέ ἄλλες περιπτώσεις ἐντάσσεται στό πλαίσιο τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πανθέου καί θεωρεῖται ὡς ἐκδήλωση ἢ μορφή θεοτήτων, ὅπως τοῦ Ὀρφέα, τοῦ Διονύσου, τοῦ Δία, τοῦ Ὀσίρη, τοῦ Προμηθέα ἢ καί τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέα. Ἐπιπλέον, τοῦ ἀποδίδονται φανταστικά ταξίδια στήν Ἰνδία, στήν Αἴγυπτο, στήν Ἑλλάδα, ἀκόμη καί στήν Ἀγγλία, συνθέτοντας ἔτσι ἓνα σύνολο ἀνιστόρητων κατασκευῶν.

14. Ὁ Χριστός τῶν Εὐαγγελίων ἀποτελεῖ πραγματικό, ἱστορικά μαρτυρημένο πρόσωπο, τό ὁποῖο δέν μπορεῖ νά ταυτιστεῖ μέ τίς φαντασιακές, μυθολογικές ἢ συμβολικές μορφές πού προτείνουν οἱ διάφορες νεοπαγανιστικές κινήσεις ἢ μέ τίς λεγόμενες «χριστικές καταστάσεις». Ἡ μαρτυρία τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἶναι σαφῆς καί ἀδιαμφισβήτητη: «γεννηθέντος ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως» (Ματθ. 2, 1). Καί αὕτη ἡ εὐαγγελική ἀναφορά θεμελιώνει τήν ἱστορικότητα τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ ὡς τοῦ Ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, ὁ ὁποῖος εἰσῆλθε στήν ἱστορία γιά τή σωτηρία τῶν ἀνθρώπων.

15. Ἡ ἀρχαιοελληνική θρησκεία, κυρίως στή λαϊκή της μορφή τοῦ δωδεκάθεου, διατήρησε ἔντονα τά μυθολογικά της στοιχεῖα. Οἱ θεοί, μέ ἀνθρωπομορφικά χαρακτηριστικά, ἀνθρώπινα πάθη καί ἐπιλήψιμες συμπεριφορές συνδέονταν ἄμεσα μέ τίς μυθολογικές ἀφηγήσεις καί τίς λατρευτικές πρακτικές της. Αὐτές οἱ δοξασίες περὶ

τῶν θεῶν προκάλεσαν τὴν κριτικὴ ἀρχαίων φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι πρότειναν διάφορες ἀντιλήψεις γιὰ τὴ φύση τοῦ θεοῦ.

16. Ἡ ἀρχαιοελληνικὴ θρησκεία, ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὴ φιλοσοφικὴ κριτικὴ, τίς ἱστορικὲς ἐξελίξεις καὶ ἐσωτερικὲς ἀντιφάσεις, ὁδηγήθηκε σὲ παρακμὴ κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ καὶ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ (π.χ. θρησκευτικὸς συγκρητισμὸς, θεουργία, μαγεία, ἀποθέωση αὐτοκρατόρων). Τὰ σύγχρονα νεοπαγανιστικὰ κινήματα πού ἐπιχειροῦν τὴν ἀναβίωσιν τῆς παρουσιάζουν ἀντιφάσεις, καθὼς συχνὰ ἀποσιωποῦν ἀρνητικὰ γεγονότα καὶ τὴν κριτικὴ τῶν ἰδίων τῶν ἀρχαίων στοχαστῶν.

17. Ἀπὸ ὀρθόδοξη ποιμαντικὴ σκοπιά, τὸ φαινόμενο τοῦ Νεοπαγανισμοῦ ἀπαιτεῖ διάκριση καὶ ποιμαντικὴ εὐαισθησία. Ὁ ποιμένας πρέπει νὰ προσφέρει μίαν ὑπεύθυνη καὶ τεκμηριωμένη ἀπάντηση, θεμελιωμένη στὴν ἱστορικὴ ἀλήθεια, νὰ ἀποκαλύψει τὴν ἀσυνέπεια καὶ τὴν προπαγανδιστικὴ φύση τῶν νεοπαγανιστικῶν ἰσχυρισμῶν, οἱ ὅποιοι ἐπιχειροῦν νὰ διαστρεβλώσουν τὸ παρελθόν καὶ νὰ ὑποκαταστήσουν τὴν ἀλήθεια μὲ ἀνιστόρητες προσεγγίσεις. Ἀντὶ τῆς λατρείας τῆς κτίσης ἢ τῆς ἐπιστροφῆς σὲ προχριστιανικὲς καὶ φαντασιακὲς ἐκδοχὲς τῆς θρησκευτικότητος, ὁ ποιμένας ὀφείλει νὰ προβάλλει τὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ὡς κοινωνία ἐν Χριστῷ, ὡς ζωντανὴ σχέση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν μόνον ἀληθινὸ Τριαδικὸ Θεό.

Ἡ Συνδιάσκεψις ἐγκρίνει ὁμοφώνως τὰ ὡς ἄνω Πορίσματα καὶ ἐξουσιοδοτεῖ τὸν Σεβασμιώτατο Πρόεδρο αὐτῆς νὰ τὰ ὑπογράψει καὶ νὰ τὰ ὑποβάλει στὴν Διαρκὴ Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ Ἐντεταλμένοι τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν

Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου

Μητροπολίτης Ἱεραπύτνης καὶ Σητείας

Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας

Μητροπολίτης Γέρον Καίσαρειας Θεοφύλακτος

Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων

Ὁ ἐν Ἑλλάδι Ἐξαρχος τοῦ Παναγίου Τάφου Ἀρχιμ. Ἱερώνυμος

Πατριαρχείου Σερβίας

Πρεσβ. Dragan Karan

Πατριαρχείου Βουλγαρίας

Μητροπολίτης Βράτσας Γρηγόριος
Ἐκκλησία τῆς Κύπρου
Πρωτοπρ. Ἡλίας Κουτραφούρης
Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος
Πρωτοπρ. Κυριακός Τσουρός
Ἐκκλησία τῆς Πολωνίας
κ. Γεώργιος Μπετλέικο, Δρ. Θ.
Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας
Πρωτοπρ. Ἰωάννης Μερκούρης

Ὁ Πρόεδρος τῆς Συνδιασκέψεως

†Ὁ Πειραιῶς Σεραφεῖμ